

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije

Tržaška cesta 19, 1000 Ljubljana

Številka: 3722-2/2024/31

Datum: 6. 3. 2024

Poročilo
o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora
in ocena uporabe zračnega prostora
2023

za Odbor:

Srečko Janša
Predsedujoči

Odboru za upravljanje zračnega prostora
Republike Slovenije

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Odbor) je v skladu z:

- Uredbo Komisije (ES) št. 2150/2005 z dne 23. decembra 2005 o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (v nadaljnjem besedilu: Uredba EU FUA)
- Uredbo o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora
- Uredbo (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009
- Eurocontolovimi specifikacijami (*EUROCONTROL Specification for the application of the Flexible Use of Airspace (FUA) – ECTRL SPEC*), in
- Protokolom za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, verzija 2 z dne 21. 2. 2020,

pripravil poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora in oceno uporabe zračnega prostora v letu 2023.

Poročilo temelji na poročilih oz. podatkih, ki so jih posredovali Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija), Vojaški letalski organ, Celica za upravljanje zračnega prostora RS (v nadaljnjem besedilu: Celica) ter Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. Poročilo zajema obdobje leta 2023 oziroma kot navedeno.

I. Poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora 2023

1. Pravne podlage

Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), s spremembami, v drugem odstavku 7. člena določa: »Države članice pošljejo Komisiji letno poročilo o uporabi koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora v svoji pristojnosti v okviru skupne prometne politike.«

Uredba EU FUA v 8. členu (Poročanje) določa: »Pri letnem poročanju o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora iz člena 7(2) Uredbe (ES) št. 551/2004 države članice navedejo podatke, ki so podrobno določeni v Prilogi k tej uredbi.« Priloga II nadalje določa seznam elementov, potrebnih za letno poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora:

- splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora,
- ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora. To vrednotenje se opravi v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov,
- težave pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah,
- izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti,

sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti.

2. Izpolnjevanje obveznosti poročanja

Za Republiko Slovenijo izvaja obveznost poročanja pristojni organ Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija) z izpolnjevanjem vprašalnika »*SES and EASA BR IMPLEMENTATION Questionnaire Version ASM (FUA)*«, ki ga po uskladitvi z vsemi deležniki, tudi

Ministrstvom za infrastrukturo in Ministrstvom za obrambo, v funkciji organizacij, katerih predstavniki so imenovani v Odbor, posreduje Agenciji Evropske unije za varnost v letalstvu (v nadaljnjem besedilu: EASA). Obveznost agencije kot nacionalnega nadzornega organa, da izpolnjuje te vprašalnike, izhaja iz predpisov EU¹ prvega odstavka 12. člena Uredbe (ES) št. 549/2004 (s spremembami) o izvajanju enotnega evropskega neba in drugega odstavka 7. člena Uredbe (ES) št. 551/2004.

Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2019/317 z dne 11. februarja 2019 o določitvi načrta izvedbe in ureditve pristojbin na enotnem evropskem nebu ter razveljavitvi izvedbenih uredb (EU) št. 390/2013 in (EU) št. 391/2013 (UL L št. 56 z dne 25. 2. 2019, str. 1; s spremembami)(glej Priloga I, točke (c), (d) in (e) v poglavju 2.2 Kazalniki za spremljanje, izvaja agencija preko letnega poročanja o izvajanju načrta izvedbe Organu za oceno uspešnosti.

3. Javnost dela

Odbor se je za namen podajanja informacij o tem, kako nacionalni organi uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora, zavezal k objavam informacij na spletnih straneh. Tako ministrstvi, katerih predstavniki so člani Odbora, objavljajo na svojih spletnih straneh informacije o prilagodljivi uporabi zračnega prostora, Protokolu in delu Odbora.

Spletna stran o upravljanju zračnega prostora:
<https://www.gov.si teme/upravljanje-zracnega-prostora/>

4. Splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Uredba o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) je določila pristojne organe, njihove naloge in nadzor v zvezi z izvajanjem Uredbe EU FUA.

a. Raven strateškega upravljanja zračnega prostora – raven 1

Naloge strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 4. člena, naloge ocenjevanja varnosti iz 7. člena in naloge poročanja iz 8. člena Uredbe EU FUA izvaja ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za obrambo. Za ta namen je bil ustanovljen Odbor. Predloge odločitev in drugih strokovnih gradiv v zvezi z nalogami na nivoju strateškega upravljanja zračnega prostora v skladu s prvima odstavkom 2. člena Uredbe o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) (v nadaljnjem besedilu: uredba o izvajanju uredbe EU) pripravlja Odbor.

b. Raven predtaktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 2

Naloge predtaktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 5. člena Uredbe EU FUA opravlja Celica. Člane Celice so izmed zaposlenih v Slovenski vojski, Agenciji Republike Slovenije za okolje in v javnem podjetju Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., soglasno imenovali minister, pristojen za promet, minister, pristojen za obrambo, in minister, pristojen za

¹ prvi odstavek 12. člena Uredbe (ES) št. 549/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o določitvi okvira za oblikovanje enotnega evropskega neba (okvirna uredba) (UL L št. 96 z dne 31. 3. 2004, str. 1), s spremembami, in drugi odstavek 7. člena Uredbe (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru)

meteorologijo. Slovenska vojska, Agencija Republike Slovenije za okolje in javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., opredelijo naloge v zvezi s prilagodljivo uporabo zračnega prostora v delovnih procesih pristojnih služb in enot Slovenske vojske, letalskih meteoroloških služb in služb zračnega prometa.

Celica samostojno izvaja naloge, ki so opredeljene v točkah b, c, d, f, g, l in n prvega odstavka 4. člena Uredbe EU FUA, za potrebe Odbora in pristojnih ministrstev pa opravlja operativne naloge, ki so opredeljene v točkah e, h, i, j, k in m prvega odstavka 4. člena Uredbe EU FUA. Celica sprotno seznanja Odbor s sprejetimi odločitvami in odprtimi vprašanji upravljanja zračnega prostora.

Administrativne in druge podpore naloge za opravljanje nalog Celice zagotavlja javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. (v nadaljnjem besedilu: KZPS). Drugi stavek tretjega odstavka 4. člena uredbe o izvajanju uredbe EU FUA določa, da se tekoča zbirka arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice hrani na ministrstvu, pristojnem za promet. Glede na to, da ni praktične rešitve za izvedbo tega, t.j. prenosa tekoče zbirke arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice, je Odbor zaprosil KZPS, da hrani tekočo zbirko arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice 10 let oziroma, da se opredeli glede roka hrambe tega gradiva. KZPS je sporočila Odboru, da bo zbirko arhivskega gradiva hranila 10 let.

c. Raven taktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 3

Naloge taktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 6. člena Uredbe EU FUA opravljajo izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter nadzorne vojaške enote neposredno in po svojih operativnih enotah – centrih za kontrolo zračnega prometa, centru za nadzor in kontrolo zračnega prostora ter na območju, na katerem se izvajajo dejavnosti, zaradi katerih se zahteva rezervacija ali omejitev zračnega prostora.

Izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in nadzorne vojaške enote zagotovijo, da njihove službe in enote opravljajo naloge iz 6. člena Uredbe EU FUA. V ta namen te službe in enote vzpostavijo ustrezne postopke usklajevanja in izmenjave informacij ter zagotavljajo varnost pri upravljanju interakcij med civilnimi in vojaškimi leti.

d. Ustanovitev Odbora in imenovanje članov Celice

V letu 2014 sta ministra, pristojna za promet in obrambo ustanovila Odbor (Sklep o ustanovitvi Odbora za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, št. 3722-2/2014/13 z dne 18. 3. 2014) nato so ministri, pristojni za promet, obrambo in kmetijstvo in okolje (za letalsko meteorologijo) imenovali člane Celice (Sklep o imenovanju članov Celice za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, 3722-2/2014/14 z dne 25. 3. 2014). Vsi pristojni organi in organizacije so imenovali člane Odbora in Celice.

V skladu s tretjim odstavkom 4. člena Uredbe EU FUA je bila Evropska komisija o osebah ali organizacijah, ki so odgovorne za izvajanje nalog strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije obveščena o ustanovitvi Odbora in imenovanih članih.

e. Delovanje Odbora in Celice

V letu 2023 se Odbor ni sestal. Zaradi velikega števila zadev, ki so zahtevale takojšnjo koordinacijo z Odborom in njegovimi člani, ni bilo organiziranih fizičnih sestankov. Svoje naloge je izvajal korespondenčno.

5. Ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov.

a. Vzpostavitev okvirnih dogovorov in pregledi že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Naloga Celice je vzpostaviti okvirne dogovore in pregledati že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in seznaniti Odbor z že vzpostavljenimi praksami oz. dogovori, kot so:

- (a) postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni;
- (b) postopek rednega pregleda potreb uporabnikov;
- (c) postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora;
- (d) postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede prog.

Celica je pregledala že uveljavljene prakse in okvirne dogovore o uporabi struktur zračnega prostora, ki so v upravljanju Celice.

Glede postopkov dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni Celica deluje preko Operativnega centra Poveljstva sil Slovenske vojske (prej Združenega operativnega centra Slovenske vojske - ZOC) ob koordinaciji z Območno kontrolo zračnega prometa (v nadaljevanju OKZP).

Uveljavljeni postopki:

- Aktiviranje območij omejitev ali prepovedi letenja v zračnem prostoru ter izdaja NOTAM sporočil v zračnem prostoru Republike Slovenije (SOP PSSV št. 13-0010, interno navodilo SV, 2021), Navodilo za izvajanje postopkov pri poletih prestreznikov zveze NATO (interno navodilo v OKZP),
- Postopkovnik ob aktivaciji zrakoplovov prestreznikov Slovenske vojske na nalogah varovanja zračnega prostora Republike Slovenije (2019),
- Postopkovnik o operativnih postopkih za uporabo struktur zračnega prostora LJ TSA1 MERYL in LJ TSA2 MERYH,
- Navodilo o postopkih za preklic zapore zračnega prostora na območju poligona OSVAD Poček (2017),
- Postopkovnik AMC za aktivnosti, ki zahtevajo omejitve in prepoved uporabe zračnega prostora (TRA/TSA)(2022) (ti. Postopkovnik AMC – FUA).

Potrebe se načrtujejo na letni ravni, usklajujejo na štirimesečnih usklajevanjih in natančno določijo 20. dne v mesecu za naslednji mesec. S tem se potrebe redno pregledujejo.

Celica ne poroča o potrebi za vzpostavitev dodatnih okvirnih dogovorov za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora. Ob tem Celica podaja pripombo, da je v primeru izvedbe vojaških vaj še prostor za izboljšave operativnih postopkov in s tem doseganja večje učinkovitosti uporabe zračnega prostora. Podpira implementacijo orodja LARA.

Odbor ugotavlja, da so vzpostavljeni postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora in postopek rednega pregleda potreb uporabnikov.

b. Določitev meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih (lateralnih) in navpičnih (vertikalnih) mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij poti letov in kratkoročnih sprememb letov

Odbor ugotavlja, da so obstoječe ureditve glede meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih in navpičnih mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij zračnih poti in kratkoročnih sprememb letov, vzpostavljene glede na potrebe.

c. Ocena nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut

Odbor, glede na prejeta poročila ocenjuje, da so trenutne strukture zračnega prostora zasnovane z upoštevanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in sicer modularno, ter so umeščene na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe uporabnikov.

d. Določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa

Pogoji separacije so že določeni za vsako strukturo zračnega prostora, za morebitna prestrezanja, in so vključeni v interna navodila izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Vojaški zrakoplovi morajo spoštovati meje struktur zračnega prostora, enote kontrole zračnega prometa pa predpisane razdalje od njih. Določeni so tudi pogoji za izredne koordinacije za primere v sili, za lete medicinske pomoči in podobne.

Odbor ugotavlja, da so obstoječe ureditve glede določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa, vzpostavljene glede na potrebe.

e. Pogajalski postopki in prednostna pravila za dodeljevanje zračnega prostora

Osnovni načini uporabe TSA (sedaj »LJTSA1 MERYL« in »LJTSA2 MERYH«) so podani v Tehničnem dogovoru med Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in Vrhovnim poveljstvom zavezniških sil v Evropi o izvajanju zavezniškega nadzora zračnega prostora nad ozemljem Republike Slovenije. Celica meni, da ni potreb po izdelavi in določitvi dodatnih prioritet, da se vse aktivnosti dogovarjajo ob pripravah na večje vaje in dogodke, kjer skoraj vedno sodelujeta vsaj dva predstavnika Celice. Celica je sodelovala v pripravi vaj Adriatic Strike 2023, Training days NATO C17 SVN, nekaterih vaj v sklopu Air Week 2023, preletih prestreznikov zveze NATO zaradi razmer v Ukrajini in drugih aktivnosti Slovenske vojske (NATO AWACS - LJCE).

Člani Celice se usklajujejo pri svojem delovanju in iskanju rešitev, kjer je vedno najpomembnejša varnost zračnega prometa. Pri usklajevanju (sodelovanje na skupnih sestankih, preko elektronske pošte, video konferenc in ad-hoc telefonskega usklajevanja) je Celica pregledala izvedbo preteklih dogodkov in ugotovila, da so vsi potekali varno. Celica bo tudi v prihodnje nadaljevala s prakso analize izvedbe po vsakem dogodku.

Odbor ugotavlja, da so obstoječe ureditve glede pogajalskih postopkov in prednostnih pravil za dodeljevanje zračnega prostora vzpostavljene glede na potrebe.

6. Težave pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah

Celica poroča o težavah pri načrtovanju in izvedbi vojaških aktivnosti, za katere se potrebuje omejitev uporabe zračnega prostora, ki so se zaradi različnih razlogov spreminjale glede na

načrtovani obseg aktivnosti. Celica tudi sporoča, da SV občasno ne izvaja aktivnosti v skladu z dogovorjenimi postopki (tj. Postopkovnik AMC – FUA). Odbor bo glede na poročanje Celice preveril način uvajanja omejitev letenja za potrebe vojaških aktivnosti in ponovno pozval po upoštevanju določil Zakona o letalstvu.

Celica je Slovensko vojsko pozvala, da pristopi k postopkom za implementacijo stalnih struktur zračnega prostora (za strukturo zračnega prostora ROZY in druge, ki se jih potrebuje za potrebe usposabljanja in urjenja Slovenske vojske in zavezniških zračnih oboroženih sil in za potrebe izvajanja Tehničnega dogovora med Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in Vrhovnim poveljstvom zavezniških sil v Evropi o izvajanju zavezniškega nadzora zračnega prostora nad ozemljem Republike Slovenije.

Odbor v okviru nalog Ministrstva za infrastrukturo spremlja obravnavo predloga novega zakona, ki bo urejal letalstvo. Ministrstvo je predlagalo nove določbe o zračnem prostoru in izvajanju koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora z namenom učinkovitejšega izvajanja zahtev EU ter urejanju zračnega prostora v Sloveniji.

Odbor bo, v skladu z nacionalnimi postopki spreminjanja zakonodaje, sodeloval pri oblikovanju in strokovnih rešitev v zakonodaji in podprl predloge, ki bodo prispevali k učinkovitejšemu izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora.

a. Standardizacijska inšpekcija EASA

V letu 2023 ni bilo standardizacijske inšpekcije EASA za področje prilagodljive uporabe zračnega prostora.

7. Posvetovanje z uporabniki zračnega prostora

Strateški cilj Odbora je vzpostaviti zaupanje in spoštovanje med regulatorji zračnega prostora in vsemi drugimi deležniki prek posvetovanja in sodelovanja. Odbor se pri izvedbi posvetovanja naslanja na aktivnosti obeh pristojnih ministrstev – Ministrstva za infrastrukturo in Ministrstva za obrambo, vsako v okviru svojih zakonskih pristojnosti. Ministrstvo za obrambo redno izvaja posvetovanja z zainteresirano javnostjo v zvezi z izvajanjem vojaških aktivnosti na določenih območjih, Ministrstvo za infrastrukturo pa je v letu 2023 sledilo interesom zainteresirane javnosti in izvajalo dvostransko in osredotočeno izmenjavo informacij in stališč ter se dogovarjalo za prihodnje aktivnosti v posameznih zadevah, ki se tičejo tudi uporabe zračnega prostora.

Odbor v skladu z dogovorom z agencijo izvaja ali sodeluje pri posvetovanjih z uporabniki zračnega prostora glede uvajanja sprememb v zračni prostor. Preko posvetovanja in usklajevanja tudi zagotovi, da je skupni obseg omejitev ali rezervacij zračnega prostora v vsakem trenutku omejen na nujno potrebno, pri čemer se hkrati zagotovi varnost in izpolnjevanje nacionalnih operativnih zahtev.

Odbor sodi, da se je obveznost posvetovanja ustrezno izvajala, ob upoštevanju okoliščin.

Odbor je sodeloval pri pregledu predloga načrt vaj v obrambnem sistemu in sistemu varovanja pred naravnimi in drugimi nesrečami v letu 2023. Odbor je v okviru nalog in pristojnosti Ministrstva za infrastrukturo z vidika izvajanja pristojnosti glede upravljanja zračnega prostora pregledalo načrt vaj Vzpostavitev omejitev letenja v zračnem prostoru za izvajanje letnega načrta uporabe zračnega prostora, ko je za njegovo izvedbo potrebna ustrezna organizacija zračnega prostora, se izvede v skladu z Zakonom o letalstvu, da se zagotovi varno izvajanje vseh storitev v zračnem prostoru, odgovornost zanje in tudi varnost vseh uporabnikov zračnega prostora.

Odbor zagotovi seznanitev organizacij s sprejetim načrtom vaj v obrambnem sistemu in sistemu varovanja pred naravnimi in drugimi nesrečami v tekočem letu – Celice, agencije in Policije.

Odbor je kot vsako leto poizvedel o načrtovani uporabi zračnega prostora s strani civilnih uporabnikov zračnega prostora in prejete informacije posredoval relevantnim deležnikom.

8. Izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti

a. Pristojna organa za nadzor

Pristojna organa za nadzor nad izvajanjem odločitev v zvezi s strateškim upravljanjem zračnega prostora ter za nadzor nad predtaktičnim in taktičnim upravljanjem zračnega prostora za statistično raziskovanje in revizijo varnosti sta agencija in Vojaški letalski organ, vsak za svoje področje pristojnosti.

Nadzorna organa za vsako koledarsko leto, na zahtevo pristojnih ministrstev, lahko pa tudi kadar koli med letom, poročata o izvajanju te uredbe in vprašanjih iz svoje pristojnosti iz Uredbe EU FUA.

b. Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije

Agencija je v letu 2023 opravila nadzor nad izvajanjem storitve ASM v skladu z zahtevami Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 in sicer Priloge X.

Agencija spremlja delo in je obveščena o aktivnostih Odbora in Celice. Na podlagi tega je agencija seznanjena z delovanjem ravni 1 in 2, kot zahteva Uredba EU FUA.

Agencija nima pripomb na način delovanja strateške ravni izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Agencija izvaja postopek uvajanja sprememb v zračni prostor. Agencija je v letu 2023 izdala mnenja za oblikovanje začasno rezerviranih območij za posamezne dogodke (Državno prvenstvo Slovenije v jadralnem letenju 2023, Prireditel »redni letni trening The Flying Bulls 2023«, Nordijsko svetovno prvenstvo Planica 2023, Pokal Vitranc 2023).

c. Vojaški letalski organ

Vojaški letalski organ je v letu 2023, skladno z Uredbo EU FUA, izvedel nadzor nad izvajanjem te uredbe na ravni 3, v enoti, pristojni za izvajanje nadzora in kontrole zračnega prostora, ter na ravni 2 v Poveljstvu sil Slovenske vojske.

9. Usposabljanja in strokovne kompetence osebja, ki izvaja naloge ravni 2 in 3 izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Odbor je na svoji prvi seji sklenil, da se v zvezi z usposabljanjem osebja, ki izvaja naloge Celice, smiselno sledi smernicam dokumenta Funkcionalnega bloka zračnega prostora Srednje Evrope (v nadaljnjem besedilu: FAB CE) »*FAB Central Europe Implementation Phase: Updated/newly created training material for AMC/FMP staff*« in »*FAB Central Europe Implementation Phase: Identification and Plan for the Implementation of the Common Competence Scheme for AMC/FMP Staff*«.

Odbor je naložil Celici, da poroča Odboru o izvedenih usposabljanjih.

Celica ugotavlja, da je trenutno osebje Celice kompetentno na področjih, na katerih deluje. Za delovanje na ravneh 2 in 3 bo treba usposobiti dodatno osebje, kateremu bodo delegirane posamezne naloge, kot so izdelava dnevni planov (AUP - Airspace Use Plan) in njihova distribucija, ko se sprejme odločitev o tem.

Celica je poročala o menjavi članov v civilnem delu Celice in potrebah po dodatnem strokovnem osebju, ki bi izvajali naloge Celice. Dodatno Celica poziva Odbor, da nujno pristopi k izdelavi »protokola/navodila za delovanje Celice, ki vključujejo tudi prednostna pravila za načrtovane dejavnosti Celice« (angl. Priority Rules for Planned Activities at ASM, Level 2).

O izvedenih usposabljanjih Celica ni poročala.

Odbor bo podprl in v okviru svojih pristojnosti in zmožnosti sodeloval pri usposabljanju za celovito izvajanja prilagodljive uporabe zračnega prostora v Republiki Sloveniji, npr. v okviru sistema Eurocontrola o podpori državam.

10. Sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti

a. Morebitni razvoj čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami

Odboru se poroča o morebitnem razvoju čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami, kjer je to potrebno zaradi prometnih tokov in dejavnosti uporabnikov, oziroma drugih aktivnostih v zvezi z upravljanjem zračnega prostora z navedenimi sosednjimi državami članicami, da skupaj obravnavajo uporabo zračnega prostora prek državnih meja in/ali meja letalskih informativnih območij; še posebej z Italijo, kot državo, ki ni v FAB CE.

Republika Slovenija nima čezmejnih območij (*Cross Border Areas - CBA*)², niti se ne predvideva njihova vzpostavitve. Ko bo relevantno, se bodo aktivnosti izvajale v skladu z določili Protokola, oziroma v kolikor bi prišlo do oblikovanja teh območij, se bo sodelovanje odvijalo na nivoju Celice s predlogi že ob pripravi takih območij. Celica bo o tem poročala Odboru.

b. Izvajanje koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju funkcionalnega bloka zračnega prostora (FAB CE)

Obveznost izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora je naložena tudi funkcionalnim blokom zračnega prostora. V letu 2023 ni bilo aktivnosti v zvezi z izvajanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju FAB-a.

² Čezmejno območje (CBA) pomeni omejitev ali rezervacijo zračnega prostora vzpostavljeno nad mednarodnimi mejami za specifične operativne zahteve. Te so lahko v obliki začasno oddeljenega zračnega prostora (TSA) ali začasno rezerviranega zračnega prostora (TRA)

II. Ocena uporabe zračnega prostora 2023

1. Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 2019/317 (načrt izvedbe)

Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2019/317 z dne 11. februarja 2019 o določitvi načrta izvedbe in ureditve pristojbin na enotnem evropskem nebu ter razveljavitvi izvedbenih uredb (EU) št. 390/2013 in (EU) št. 391/2013 (UL L št. 56 z dne 25. 2. 2019, str. 1) (glej Priloga I, točke (c), (d) in (e) v poglavju 2.2 Kazalniki za spremljanje, izvaja agencija preko letnega poročanja o izvajanju načrta izvedbe Organu za oceno uspešnosti.

Podatke za pripravo poročila o uporabi zračnega prostora za 2023 je posredovala Celica.

2. Poročilo o uporabi zračnega prostora

oznaka strukture zračnega prostora:	Vsota rezerviranih ur (D-1)	Vsota porabljenih ur
R4	618:45	416:20
R5	262:15	213:20
R6BC	126:45	122:50
R6A	126:45	107:50
TA1	62:00	29:45
TA2	70:00	49:50
TA3	47:00	30:46
Ad hoc strukture*	281:00	281:00
Skupaj	1594:30	1251:41

* AS2023

Celica poroča o objavljeni in dejanski uporabi zračnega prostora. Vir podatkov za LJ-R4, R5, LJ-R6A-R6B-R6C so NOTAM-i, objavljeni in preklicani. Vir podatkov za TA1, TA2 in TA3 so iz OKZP FDPS (opomba: ko se na radarskem zaslonu aktivira cona, se to evidentira v *log book*, ki je vir podatkov). Za TA1 in TA2 velja najmanjša enota 60, 90 ali 120 minut.

3. Ocena uporabe zračnega prostora

Vzpostavljene strukture uporabe zračnega prostora so zasnovane modularno in so umeščene na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe in na način, da ne vplivajo oziroma minimalno vplivajo na komercialni zračni promet.

Podatki o uporabi zračnega prostora v letu 2023 kažejo, da je vsota porabljenih ur vedno nižja ali enaka vsoti števila načrtovanih ur.

Odbor podaja oceno, izhajajoč iz podatkov o uporabi zračnega prostora v letu 2023, v primerjavi s podatki iz preteklih let ter izvedenimi usklajevanji med civilnimi in vojaškimi uporabniki zračnega prostora, da se v zračnem prostoru Republike Slovenije koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora izvaja ustrezno.

Ob tem se Odbor zaveda, da je nujna:

- preučitev sedanjih sistemskih ureditev, vključno z viri, ki jih zavezanci za izvajanje ravni 2 in 3, namenjajo za doseganje zahtev EU FUA, in
- izboljšava operativnih postopkov in s tem doseganje večje učinkovitosti uporabe zračnega prostora.

4. Ocena Celice

Celica podaja oceno, da na uporabo struktur zračnega prostora vplivajo predvsem vremenski pogoji kot tudi operativne zahteve SV. Na razliko med načrtovanim in uporabljenim vpliva tudi zahteva o načrtovanju aktivnosti za naslednji mesec.

Celica podaja pripombo, da je v primeru izvedbe vojaških vaj še prostor za izboljšave operativnih postopkov in s tem doseganja večje učinkovitosti uporabe zračnega prostora. Podpira implementacijo orodja LARA.

Celica predlaga več komunikacije med ravnema 1 in 2.

5. Mehanizmi za arhiviranje podatkov o zahtevah, dodelitvi in dejanski uporabi struktur zračnega prostora

Operativni center Poveljstva sil Slovenske vojske shranjuje podatke o rezervacijah, preklicih in uporabi struktur zračnega prostora v tabelah. CNKZP shranjuje podatke o uporabi TSA. KZPS hrani podatke o uporabi TA1, TA2 in TA3. Podatki se na začetku leta združijo za preteklo leto in arhivirajo v KZPS.

Odbor bo v prihodnosti, če se izkaže potreba, preučil, ali je potrebno vzpostaviti drugačen način zbiranja podatkov in njihovo obliko ter način njihovega posredovanja.

→→→